

v něm nová předmluva s výkladem o hlavních rukopisech a o jejich hodnotě, a nově zpracován je i kritický aparát, ve kterém se upozorňuje především na varianty v rukopisu Medicejském II a Leidenském. Proti edicím dřívějším je tedy toto nové vydání, které u Teubnera vyšlo, značně změněné.

Josef Češka

J. Van Ooteghem: Lucius Licinius Lucullus. Bibliothèque de la Faculté de Philosophie et Lettres de Namur, fascicule 23. Namur 1959. Stran 235 + 12 tabulek na křídovém papíře + 1 mapka.

Autor se, jak se zdá, specializoval na životopisy významných politických veličin z konce římské republiky, neboť r. 1954 vyšla jeho obdobná práce o Pompeiovi (Pompée le Grand bâtisseur d'Empire). Není třeba zde zvláště připomínat, že jsou životopisná díla doposud u některých čtenářů velmi oblíbená, ale historikové by se dnes už neměli uspokojovat líčením pouze toho, co o tom kterém „tvůrci dějin“ víme a jak ho hodnotíme, neboť žádná silná osobnost sama o sobě dějiny nikdy netvořila. Tu zásadu ostatně vytyčili i přední historikové-nemarksisté, jak o tom svědčí např. úvod k Belochovým Griechische Geschichte.

Van Ooteghem si však vzal za vzor spíše pracovní metodu Drumannovu, jehož Geschichte Roms připravil v prvých třech desetiletích tohoto století k druhému vydání P. Groebe, a jal se ve své nové knize popisovat Lucullův život v chronologickém pořádku tak, jak ho líčí v podstatě i Plutarchos. Jeho údaje ovšem mnohonásobně rozšířil a kriticky zpřesnil, takže výsledkem jeho pilné práce je dílo pro odborníky užitečné a pro neoborníky zajímavé, ale všechny požadavky, které se na ně dnes v historické vědě kladou, nesplňuje. Jeho jádrem jsou římské politické dějiny, především v roce 74 př. n. l., kdy byl Lucullus konsulem (str. 45—83), a pak zejména římské války v Malé a Přední Asii v letech 73—66 (str. 84—165), ale všechno jako by se točilo jen kolem Luculla. Jeho činnost vkládá sice autor do širšího rámce tehdejších politických dějin a vcelku ji ani nijak nepřeceňuje, ale to, že podává politické dějiny izolovaně, bez zření k tehdejšímu poměru hospodářskému a sociálnímu, je největší nedostatek jeho práce. Kdyby byl Lucullovu činnost vložil organicky do celkových tehdejších dějin, nabyla by nakonec v jeho výkladu větší životnosti a přesvědčivosti i sama Lucullova osobnost.

K pěkné stránce knihy patří výklad o přepychovém, ale nikoli zvráceném Lucullově životě soukromém (str. 176—199). Autor v něm spatřuje z morálního hlediska jakýsi precedens života Horatiova a Plinia Mladšího.

Josef Češka

C. Suetoni Tranquilli praeter Caesarum libros reliquiae, coll. G. Brugnoli. Pars prior: De grammaticis et rhetoribus. Lipsiae, Teubner 1960. Stran XXXIII + 41.

Nové Brugnoliho vydání Suetoniova spisu nazývaného De grammaticis et rhetoribus má nahradit v edici teubnerských textů starší vydání C. L. Rotha z r. 1907 (to ovšem obsahovalo navíc ještě oddíl „Deperditorum librorum reliquiae“). Je možno říci, že se teprve tímto vydavatelským činem dostává čtenářům do rukou skutečně takové vydání uvedeného spisu, které odpovídá současným vědeckým požadavkům. — V jasně psané Brugnoliho předmluvě je hodno zdůraznění zejména to, že v ní nacházíme stručný rozbor sedmácti zpráv z 15. stol., týkajících se Poggiho nálezu tzv. Hersfeldského rukopisu, který obsahoval mimo jiné právě dílo De grammaticis et rhetoribus a je pokládán za archetypus vůbec všech rukopisů a edicí tohoto Suetoniova spisu. Pokud jde o samotné kritické vydání textu, je autorův hlavní přínos v tom, že přihlíží již navíc k dvěma rukopisům, které on sám objevil ve vatikánské knihovně; jde o codex Vaticanus Latinus 7190, „miscellanea continens saec. XIV—XVII“ (Brugnoliho označení *T*) a Borgiaeus Latinus 413 z 15. stol. (označení *B*). Pokud mimoto autor v předmluvě nově rozebírá ještě

další dva vatikánské rukopisy (Vaticanus Ottobonianus 1434 a Vaticanus Ottobonianus 3015), činí tak jen z toho důvodu, že se jimi dosud nikdo nezabýval; v samotném textu je však pro jejich bezvýznamnost nebere v úvahu.

Antonín Bartoněk

Bianca Maria Felletti Mai: Iconografia romana imperiale da Severo Alessandro a M. Aurelio Carino (222—285 d. C.). „L'Erma“ di Bretschneider, Roma, 1958. Str. 309 + LX tab.

Autorčina ikonografická práce se zabývá obdobím konce principátu, které bývá dosti často opomíjeno. Kniha je rozdělena na dvě části. První — Bibliografía, fonti e testimonianze (str. 5—80)—přináší bibliografii k danému tématu a prameny svědectví o životě, tělesném vzhledu a chování císařů a příslušníků jejich rodiny, případně o jejich portrétech pořízených za jejich života nebo po smrti a divinaci. Tyto zprávy jsou provázeny vždy italským překladem. Druhá část — Iconografia (str. 81—288) — přináší stručný výklad k jednotlivým osobám, výklad o jejich vyobrazeních na mincích a soupis památek výtvarného umění. Zbývající část knihy (str. 289—309) vyplňuje rejstříky. Ke knize je přidáno 60 tabulek s 209 obrázky mincí a památek výtvarného umění. Svým shromážděním materiálu se kniha stane jistě vítanou pomůckou pro historiky a archeology, kteří se zabývají koncem římského principátu.

Zdeněk Zlatuška

Latinské písemnictví v nových Dějinách české literatury. ČSAV, Praha 1959. str. 531. Zpracoval kolektiv za redakce *J. Hrabáka*.

První svazek akademických *Dějin české literatury*, který obsahuje marxistický výklad českého literárního vývoje od nejstarších dob po obrození, je pozoruhodný mimo jiné tím, že včleňuje do literárního procesu latinskou tvorbu. Koncepce Dějin vycházela ze správného stanoviska, že latinskou literaturu je třeba zařadit do oblasti české národní vzdělanosti potud, pokud ji vytvářeli Češi a pokud sloužila českému kulturnímu prostředí. Kvantitativní rozsah a námětová členitost latinské tvorby i velká časová rozloha, v níž tato tvorba vznikala, nutila autory příslušných částí Dějin (*J. Hrabák, A. Škarka, F. Svejkovský*) hodnotit ji se stálým zřetelem k její umělecké ceně a společenské funkci. Tím postoupili nad dosavadní významnější syntetické literární dějiny (*Vlčkovy, Jakubcovy, Novákovy*), v nichž sice latinská literatura nebyla zcela opomenuta, avšak nebyla sledována soustavně a v souvztažnosti s ostatní slovesnou tvorbou. Autoři příslušných partií Dějin se ovšem mohli opřít o práce *J. Vilikovského* i o skripta *Ant. Škarky* *Nástin dějin české slovesnosti v obdobích před rozkladem feudalismu I* (Praha 1955).

V *Dějinách* se podařilo zachytit dynamiku literárního procesu 10. a 11. století zobrazením zápasu mezi literaturou staroslověnskou a latinskou, který končí dočasným vítězstvím latiny. Latinské písemnictví neztrácí autoři ze zřetele ani při vypsání literatury 14. století, kdy sice latinské tvorby podstatně nebylo (vyskytli se dokonce spisovatelé velkého významu, jako *V. Raňkův z Ježova, Jan z Jenštejna, Matěj z Janova* aj.), kdy však patos doby vyjadřuje literatura psaná česky. Zájem o latinské písemnictví není opuštěn ani v dalších vývojových fázích starší české literatury. Klíčovým zjevům, typickým pro určité období, věnují nové *Dějiny* monografické kapitoly. Je proto správné, že monograficky je podán *Kosmas*. Bylo by žádoucí, aby pro příští vydání byla monografická kapitola napsána také o hlavním představiteli latinizujícího humanismu v Čechách *Bohuslavu Hasištejnském z Lobkovic* i o největším zjevu pobělohorské literatury domácí *Bohuslavu Balbinovi*.

Je nepochybné, že nové *Dějiny* přinesly šťastnou literárněhistorickou syntézu s velkým pochopením pro latinskou literaturu na naší půdě. Toto pochopení je důsledkem zjištění, že středověká latina vyjadřovala po dlouhou dobu středověký život a že i latinské písemnictví obráží českou společenskou situaci, a to někdy dokonce ve větší míře než díla jazykově česká. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že autoři příslušných partií pracovali jen s probádaným